

**ÁRSSKÝRSLA
HÆSTARÉTTAR ÍSLANDS
2007**

Inngangur

Hér gefur að líta ársskýrslu Hæstaréttar Íslands. Í henni er að finna upplýsingar um starfsemi réttarins á árinu 2007. Að þessu sinni er ársskýrslan ekki gefin út í prentuðu formi heldur einungis birt á heimasíðu réttarins.

Í janúar 2008

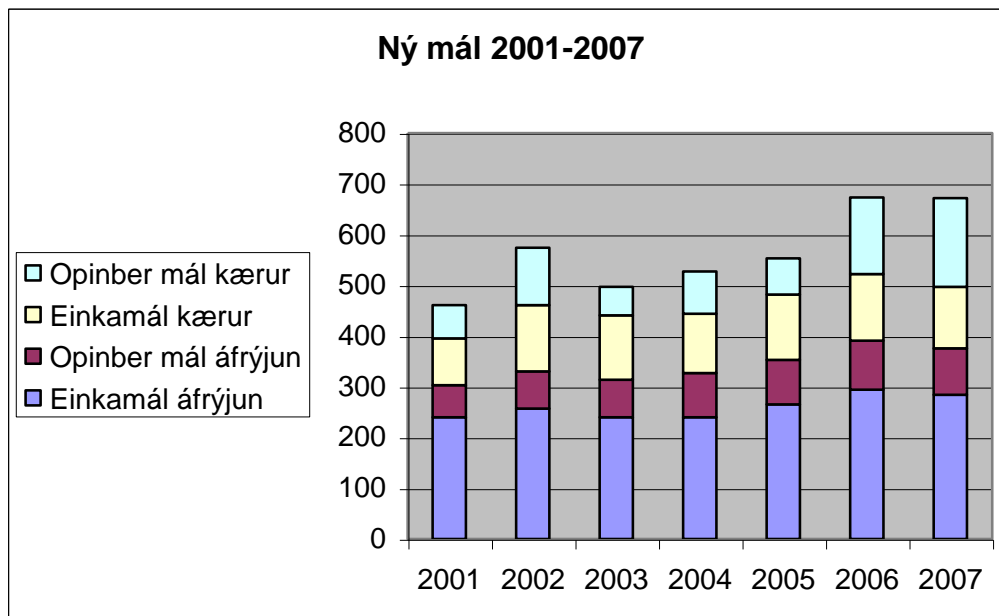
Þorsteinn A. Jónsson
skrifstofustjóri
Hæstaréttar Íslands

Ný mál árið 2007

Að neðan gefur að líta yfirlit yfir fjölda þeirra mála sem bárust Hæstarétti á árinu 2007. Til samanburðar eru birtar tölur fyrir árin 2001-2006. Málunum er annars vegar skipt í áfrýjuð mál, sem flutt eru munnlega fyrir réttinum, og kærumál, sem eru yfirleitt skriflega flutt. Hins vegar er málunum skipt eftir því hvort um er að ræða einkamál eða opinber mál.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Áfrýjun:							
Einkamál	240	257	240	240	265	294	284
Opinber mál	63	73	74	87	88	97	92
Kæur:							
Einkamál	92	131	127	117	129	131	121
Opinber mál	66	113	56	83	71	151	175
	461	574	497	527	553	673	672

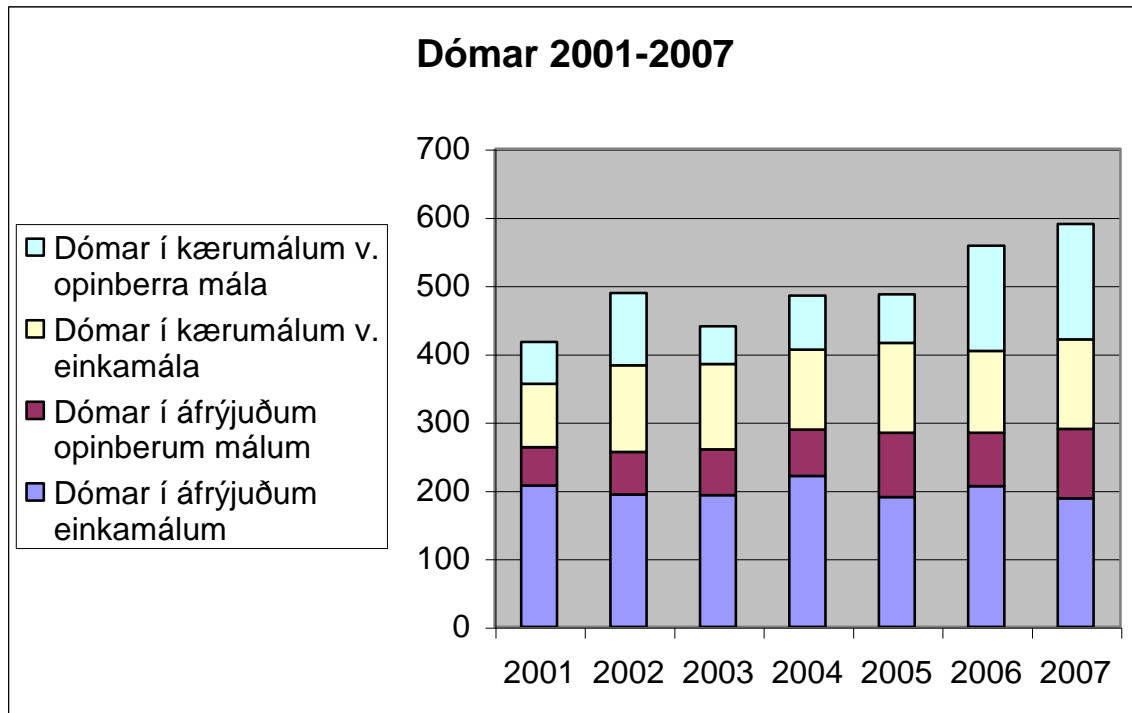
Málafjöldi á síðasta ári var næstum sá sami og árið 2006 en þá varð veruleg fjölgun frá árunum þar á undan.

Dómar á árinu 2007

Hér að neðan er að finna yfirlit um fjölda dæmdra mála í Hæstarétti á árinu 2007. Til samanburðar eru birtar tölur fyrir árin 2001-2006. Er máluðum sem fyrr skipt í áfrýjuð mál og kærúmál.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Áfrýjun:							
Dómar í einkamálum	207	194	193	221	190	206	188
Dómar í opinberum málum	56	62	67	68	94	78	102
Kæur:							
Dómar í einkamálum	93	127	125	117	132	120	131
Dómar í opinberum málum	61	106	55	79	71	154	169
	417	489	440	485	487	558	590

Alls var meðferð 590 mála lokið á árinu, og eru dómur 32 fleiri en á síðasta ári og 127 fleiri en meðaltal áráanna 2001 - 2005. Af 290 munnlega fluttum málum voru 70 mál flutt fyrir 5 dómurum en 220 mál voru flutt fyrir 3 dómurum. Dómarar skiluðu sératkvæði 19 sinnum á árinu í munnlega fluttum málum. Í sératkvæðum sínum skiluðu dómarar 10 sinnum annarri efnislegri niðurstöðu og 9 sinnum annarri niðurstöðu að hluta. Í kærumálum skiluðu dómarar 10 sinnum sératkvæðum og var 8 sinnum um aðra niðurstöðu að ræða og tvisvar önnur niðurstæða að hluta.

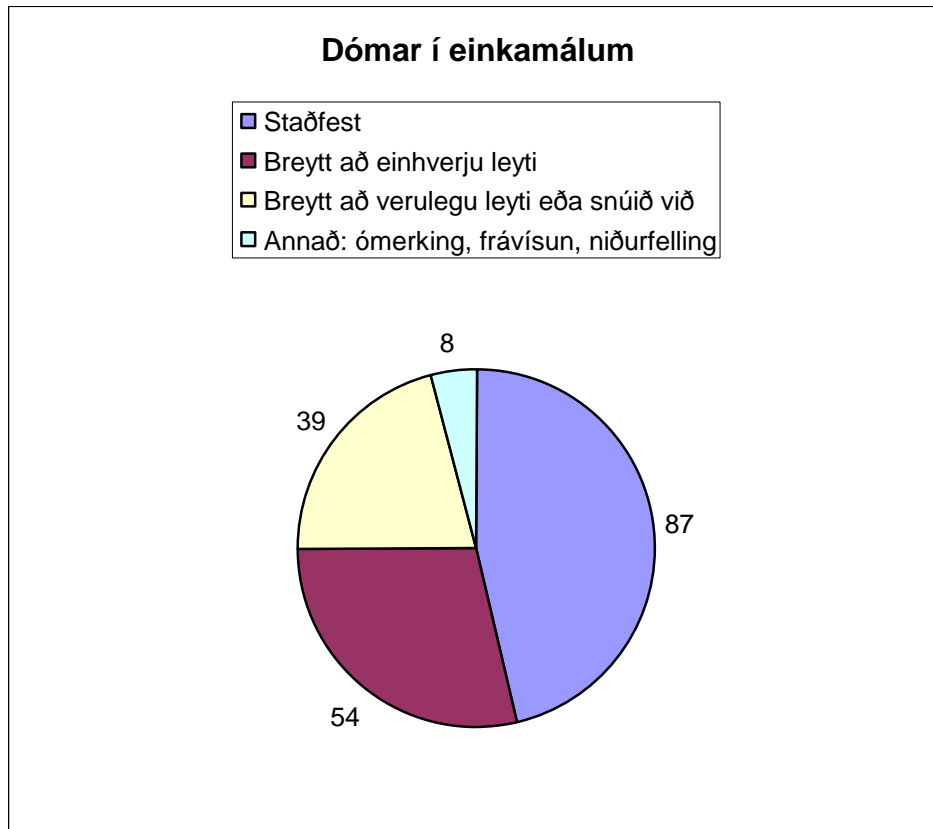
Skipting dæmdra mála eftir málsúrslitum á árinu 2007

Eftirfarandi er skipting dæmdra mála á árinu 2007 eftir málsúrslitum. Er málunum sem fyrr skipt í áfrýjuð mál og kærumál.

Áfrýjun

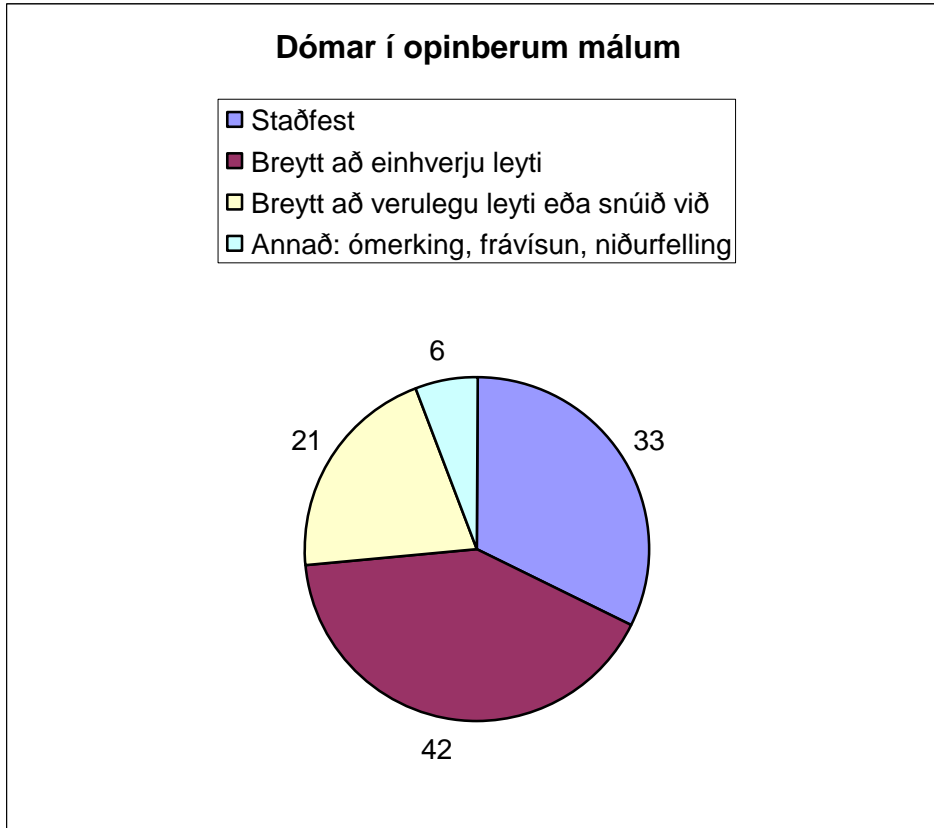
Einkamál

Heildarfjöldi áfrýjaðra einkamála sem dæmd voru á árinu 2007 er 188 mál. Þar af var niðurstaða héraðsdóms staðfest í 87 málum. Í 54 málum var niðurstöðu héraðsdóms breytt að einhverju leyti og í 39 málum var niðurstöðu héraðsdóms breytt að verulegu leyti eða snúið við. Í 8 tilvikum var málum vísað frá, þau felld niður eða héraðsdómur ómerktur.

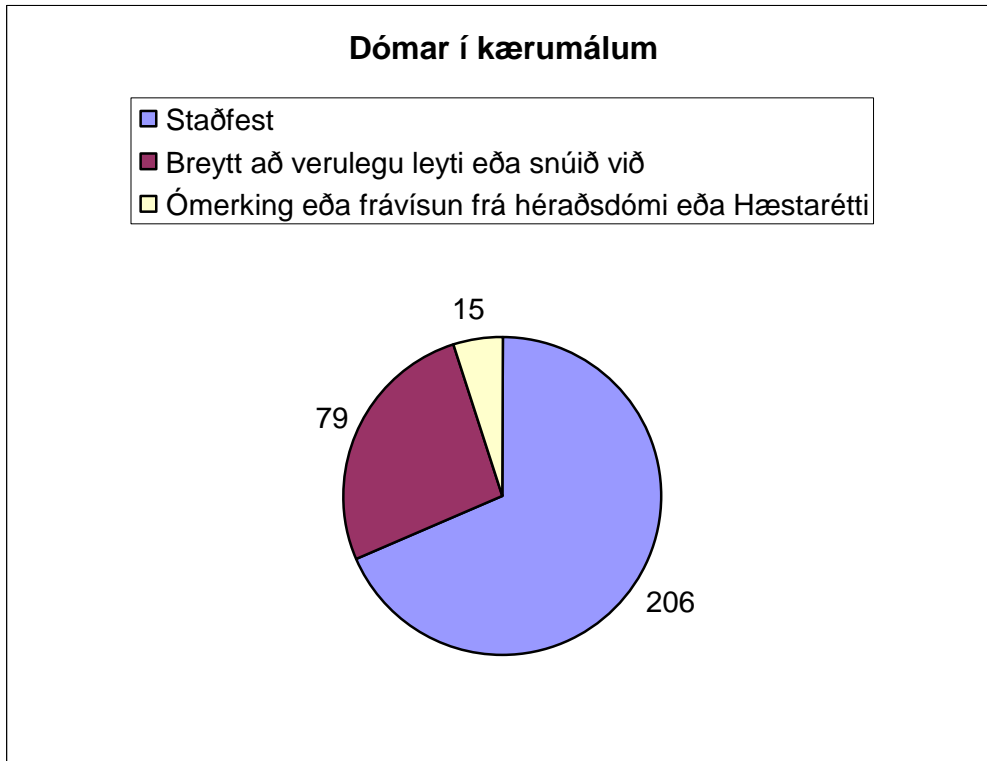
Opinber mál

Alls voru dómur í opinberum áfrýjuðum málum 102 á árinu 2007. Þar af var niðurstaða héraðsdóms staðfest í 33 málum. Niðurstöðu héraðsdóms var breytt að einhverju leyti í 42 málum og eru þar með taldar breytingar á refsingum. Í 21 málum til viðbótar var niðurstöðu héraðsdóms breytt að verulegu leyti eða snúið við. Í 6 tilvikum var héraðsdómur ómerktur, málum vísað frá eða þau felld niður.

Kærum

Alls voru kveðnir upp dómar í 300 kærumálum á árinu 2007. Þar af var niðurstaða héraðsdóms staðfest í 206 málum. Niðurstöðu héraðsdóms var breytt að verulegu leyti eða snúið við í 79 máli og 15 málum var vísað frá héraðsdómi eða Hæstarétti eða meðferð þeirra ómerkt.

Ódæmd mál 31. desember 2007

Áfrýjanir

Eftirfarandi er yfirlit yfir ódæmd mál sem áfrýjað hafði verið til Hæstaréttar fyrir 31. desember 2007. Til samanburðar eru tölur frá 2003 - 2006.

Ódæmd mál 31. desember	2003	2004	2005	2006	2007
---------------------------	------	------	------	------	------

Áfrýjun

Einkamál:

Alls ódæmd	124	86	112	120	164
-------------------	-----	----	-----	-----	-----

Par af:

Frestað til flutnings	72	51	62	65	111
------------------------------	----	----	----	----	-----

Frestað til þingfestingar eða greinargerðar	52	35	50	55	53
--	----	----	----	----	----

Opinber mál:

Alls ódæmd	24	43	36	53	45
-------------------	----	----	----	----	----

Par af:

Tilbúin til flutnings	13	13	24	30	18
------------------------------	----	----	----	----	----

Ágrip ekki komið	11	26	12	23	27
-------------------------	----	----	----	----	----

Fjöldi ódæmdra mála í árslok hefur aukist verulega. Í árslok 2007 voru 164 ódæmd einkamál og eru það 54 fleiri mál en meðaltal áranna 2002 – 2006. Ódæmd sakamál eru 8 fleiri en meðaltal sömu ára.

Kæror

Eftirfarandi er yfirlit yfir ódæmd kærumál sem skotið hafði verið til Hæstaréttar fyrir 31. desember 2007. Til samanburðar eru tölur frá 2006.

Ódæmd mál 31. desember	2006	2007
------------------------	------	------

Kæror:

Alls ódæmd	13 mál	7 mál
-------------------	--------	-------

Áfrýjunarleyfi

Heimildir til áfrýjunar mála til Hæstaréttar er að finna í XXV. kafla laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála og XVIII. kafla laga nr. 19/1991 um meðferð opinberra mála. Almennt er heimilt að áfrýja máli nema sérstök atvik eigi við. Eru það einkum mál sem varða lágar fjárhæðir (á árinu 2007 var miðað við mál sem vörðuðu fjárkröfur eða sektir lægri en 487.987 krónur) sem sæta takmörkunum að þessu leyti. Getur Hæstiréttur þó heimilað áfrýjun slíkra mála að nánar tilteknum skilyrðum fullnægðum. Eftirfarandi er yfirlit yfir fjölda mála þar sem áfrýjun var heimiluð sérstaklega af Hæstarétti á árinu 2007. Til samanburðar eru tölur frá árunum 2002-2006.

Ár:	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Fjöldi beiðna	53	46	55	45	35	69
Samþykkt	25	22	25	14	12	18
Hafnað	28	22	28	28	21	48
Afturkallað/óafgreitt	0	2	2	3	2	3

Endurupptaka mála

Niðurstöður héraðsdóma sem ekki hefur verið áfrýjað og mála sem dæmd hafa verið í Hæstarétti verða því aðeins endurskoðaðar, að Hæstiréttur ákveði að málið skuli endurupptekið og tekið til meðferðar að nýju. Heimildum til endurupptöku mála er almennt skorinn nokkuð þröngur stakkur og er þær að finna í XXII. kafla laga nr. 19/1991 um meðferð opinberra mála og XXVII. kafla laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála. Frá fyrra ári var 1 beiðni óafgreidd. Á árinu 2007 bárust Hæstarétti 5 beiðnir um endurupptöku óáfrýjaðra héraðsdóma og hæstaréttardóma. Til meðferðar voru því 6 beiðnir og af þeim voru 2 samþykktar en tveimur hafnað. Tvær beiðnir biðu afgangi í árslok.

Dómarar

Frá stofnun Hæstaréttar hafa 43 menn verið skipaðir í embætti hæstaréttardómara. Þar af voru 6 dómarar skipaðir í embætti á árunum 2000-2007, 16 dómarar á árunum 1980-1999, 10 dómarar á árunum 1960-1979, en einungis hlutu 11 dómarar skipun á þeim 40 árum sem liðu frá stofnun réttarins árið 1920 til ársins 1959. Helgast þessi fjölgun á skipunum hæstaréttardómara meðal annars af því að reglur um fjölda hæstaréttardómara hafa breyst í gegnum tíðina. Þegar Hæstiréttur Íslands var stofnaður skyldi dómstjóri og fjórir meðdómendur skipa dóminn. Mátti þá eigi setja dóm með færri dómendum en fimm. Dómurum við Hæstarétt var fækkað í þrjá með lögum nr. 37/1924. Með lögum nr. 111/1935 var dómurum aftur fjölgað í fimm, en þeir skyldu þó aðeins vera þrír, þangað til fé yrði veitt í fjárlögum til fjölgunar dómurum. Komst það til framkvæmda 1945. Dómurum var fjölgað með lögum nr. 42/1973 í sex, en fimm dómarar skyldu þá skipa dóm. Þó var heimilt að þrír dómarar dæmdu í málum við tiltekin skilyrði. Með lögum nr. 24/1979 var dómurum fjölgað í sjö og með lögum nr. 67/1982 var dómurum fjölgað í átta. Með lögum nr. 39/1994 var dómurum síðan fjölgað í níu. Á árinu 2007 höfðu eftirtaldir dómarar fasta skipun í embætti hæstaréttardómara:

Árni Kolbeinsson hæstaréttardómari
Garðar Gíslason hæstaréttardómari
Gunnlaugur Claessen hæstaréttardómari
Hjördís Hákonardóttir hæstaréttardómari
Hrafn Bragason hæstaréttardómari (til 31. ágúst 2007)
Ingibjörg Benediktsdóttir hæstaréttardómari
Jón Steinar Gunnlaugsson hæstaréttardómari
Markús Sigurbjörnsson hæstaréttardómari
Ólafur Þorvaldsson hæstaréttardómari
Páll Hreinsson hæstaréttardómari (frá 1. september 2007)

Á árinu 2007 var Gunnlaugur Claessen forseti Hæstaréttar, en Hrafn Bragason varaforseti réttarins til 31. ágúst en Árni Kolbeinsson frá 1. september til 31. desember.

Aðrir starfsmenn Hæstaréttar

Á árinu 2007 störfuðu alls 15 aðrir starfsmenn hjá Hæstarétti Íslands.
Arnar Þór Stefánsson aðstoðarmaður hæstaréttardómara (til 31. ágúst 2007)
Ásgerður Ragnarsdóttir aðstoðarmaður hæstaréttardómara (til 30. september 2007)
Ásmundur Helgason aðstoðarmaður hæstaréttardómara
Gíslína Björk Stefánsdóttir ritari (frá 16. maí 2007)
Grétar Sæmundsson dómvörður
Halldór Björnsson aðstoðarmaður hæstaréttardómara (frá 16. október 2007)
Ingibjörg Guðbjartsdóttir aðstoðarmaður hæstaréttardómara (frá 6. september 2007)

Jakobína Sveinsdóttir bókasafnsfræðingur
Jónas Marteinsson dómvörður
Kristín Guðmundsdóttir ritari (til 30. júní 2007)
Kristín Ísleifsdóttir ritari
Margrét Einarsdóttir aðstoðarmaður hæstaréttardómara
Selma Antonsdóttir ritari
Sigvaldi Guðmundsson dómvörður (frá 12. nóvember til 7. desember 2007)
Þorsteinn A. Jónsson skrifstofustjóri

Varadómarar

Eftirtaldir varadómarar voru kallaðir til starfa á árinu 2007:
Haraldur Henrysson fyrrverandi hæstaréttardómari
Helgi Birgisson hæstaréttarlögmaður
Helgi I. Jónsson dómstjóri
Hrafn Bragason fyrrverandi hæstaréttardómari
Pétur Kr. Hafstein fyrrverandi hæstaréttardómari
Stefán Már Stefánsson prófessor
Viðar Már Matthíasson prófessor

Heimasíða Hæstaréttar

Dómar Hæstaréttar hafa verið aðgengilegir almenningi á heimasíðu réttarins frá janúar 1999. Í upphafi árs 2004 voru gerðar breytingar á heimasíðunni með það að markmiði að auðvelda og einfalda aðgengið enn frekar. Var það einkum gert með því að bæta leitarvélina á síðunni auk þess að gera dagskrá réttarins og nýja dóma aðgengilega á forsíðu hennar. Útliti síðunnar var af þessu tilefni breytt en haldið í sömu efnisþætti og verið höfðu. Sem fyrr eru ýmis konar upplýsingar sem varða starfsemi réttarins að finna á síðunni. Þá prýða síðuna fjöldi ljósmynda af dómhúsinu.

Dómasafn Hæstaréttar

Samkvæmt 2. mgr. 11. gr. laga nr. 15/1998 um dómstóla skulu dómar Hæstaréttar gefnir út, en um tilhögun útgáfunnar fer eftir ákvörðun Hæstaréttar að fengnu samþykki dómsmálaráðherra. Dómasafn Hæstaréttar hefur verið gefið út á prenti frá því rétturinn tók til starfa árið 1920. Eins og fram hefur komið eru dómar Hæstaréttar einnig birtir á vefsíðu réttarins. Hefur sú tilhögun orðið til þess að föstum áskrifendum hins prentaða dómasafns hefur fækkað og eru þeir nú 106 talsins.

Bæklingur Hæstaréttar

Gefinn er út á vegum Hæstaréttar litprentaður bæklingur, þar sem stiklað er á stóru í sögu réttarins, starfsemi hans reifuð og dómhús við Arnarhól kynnt. Bæklingurinn er gefinn út á íslensku og ensku og er fíánlegur endurgjaldslaust á skrifstofu Hæstaréttar.

Ársskýrsla Hæstaréttar

Á vegum Hæstaréttar voru á árunum 1999 – 2004 gefnar út prentaðar ársskýrslur, en þar er að finna upplýsingar um starfsemi réttarins fyrir hvert ár. Þessar ársskýrslur er einnig að finna á heimasíðu réttarins. Frá árinu 2005 hefur ársskýrslan ekki verið gefin út í prentuðu formi heldur einungis birt á heimasíðu réttarins.

Aukatekjur ríkissjóðs

Á grundvelli laga nr. 88/1991 um aukatekjur ríkissjóðs innheimtir Hæstiréttur aukatekjur fyrir ríkissjóð. Er skipting tekna ársins 2007 þessi:

Útgáfa áfrýjunarstefna	4.220.300
Þingfestingar mála	1.080.300
Endurrit	172.350
Útgáfa áfrýjunarleyfa	127.000
Ljósrit	34.050
Samtals	5.634.000

Prófmál

Samkvæmt lögum nr. 77/1998 um lögmenn, sbr. lög nr. 93/2004, skal sá sem öðlast vill réttindi til að vera hæstaréttarlögmaður m.a. sýna fram á það með prófraun, sem fellst í munnlegum flutningi fjögurra mála, sem flutt eru í Hæstarétti fyrir fimm eða sjö dómurum, þar af a.m.k. tveggja einkamála, að hann sé hæfur til að öðlast réttindin. Þetta fyrirkomulag öðlaðist gildi 1. nóvember 2004. Á árinu 2007 fluttu 37 prófmenn alls 70 prófmál.

Á árinu 2007 luku 18 héraðsdómslögmenn prófraun fyrir Hæstarétti.

Gestakomur

Á hverju ári koma fjölmargir gestir í heimsókn í húsnæði Hæstaréttar til að hlusta á málflutning, vera viðstaddir dómsuppsögu, til að skoða húsnæði réttarins eða koma í heimsókn í skipulögðum hópum sem fá leiðsögn þar sem húsnæði réttarins er sýnt og sagt frá starfsemi réttarins. Á síðasta ári voru þessir gestir 1744. Hér eru ekki taldir málflytjendur eða aðrir sem eiga erindi við afgreiðslu réttarins eða starfsmenn.

Tilnefningar

Á hverju ári tilnefnir Hæstiréttur Íslands í stjórnir, ráð og nefndir á grundvelli laga. Eftirfarandi er yfirlit yfir tilnefningar og skipanir réttarins á árinu 2007.

29. mars 2007

Úrskurðarnefnd félagsþjónustu.

Aðalmaður:

Puríður Jónsdóttir héraðsdómslögmaður

Varamaður:

Bjarni Guðmundur Björgvinsson héraðsdómslögmaður

5. júní 2007

Yfirfasteignamatsnefnd.

Björn Karlsson brunamálastjóri

Björn Þorri Viktorsson héraðsdómslögmaður

Brynjólfur Sigurðsson viðskiptafræðingur

Friðrik Már Baldursson prófessor

Gizur Bergsteinsson héraðsdómslögmaður

Guðný Björnsdóttir héraðsdómslögmaður

Gylfi Magnússon dósent

Óskar Valdimarsson forstjóri

Pétur Stefánsson verkfræðingur

Steinunn M. Lárusdóttir héraðsdómslögmaður

14. júní 2007

Kærunefnd jafnréttismála

Formaður:

Andri Árnason hæstaréttarlögmaður

Varamaður:

Björn L. Bergsson hæstaréttarlögmaður

14. júní 2007

Félagsdómur

Varamaður:

Arnfríður Einarsdóttir héraðsdómari

28. júní 2007

Úrskurðarnefnd lögmanna – ad hoc

Skúli Bjarnason hæstaréttarlögmaður

7. nóvember 2007

Félagsdómur til þriggja ára

Aðalmenn:

Eggert Óskarsson héraðsdómari, forseti Félagsdóms
Gylfi Knudsen lögfræðingur

Varamenn:

Helgi I. Jónsson dómstjóri, varaforseti Félagsdóms
Arnfríður Einarsdóttir héraðsdómari

Tilnefningar til ráðherra:

Kristjana Jónsdóttir héraðsdómari
Sigríður J. Friðjónsdóttir saksóknari
Steinunn Guðbjartsdóttir hæstaréttarlögmaður

Almennar upplýsingar

Samkvæmt 10. gr. dansk-íslensku sambandslaganna nr. 39/1918 skyldi Hæstiréttur Danmerkur hafa á hendi æðsta dómshald í íslenskum málum, þar til Ísland kynni að ákveða að stofna æðsta dómshald í landinu sjálfu. Þessi heimild var notuð umsvifalaust og var Hæstiréttur Íslands stofnaður með lögum nr. 22/1919 um hæstarétt. Samhliða því að dómshald Hæstaréttar Danmerkur var afnumið var Landsyfirrétturinn, sem settur hafði verið á stofn árið 1800, lagður niður og hafa dómstigin í landinu síðan verið tvö. Hæstiréttur Íslands tók til starfa 16. febrúar 1920.

Um Hæstarétt er nú kveðið á í lögum nr. 15/1998 um dómstóla. Samkvæmt 1. gr. laganna er Hæstiréttur Íslands æðsti dómshald ríkisins. Hann er áfrýjunardómshald og hefur aðsetur í Reykjavík. Heimilt er þó að halda dómþing annars staðar sé til þess sérstök ástæða. Þar sem Hæstiréttur er áfrýjunar- eða málskotsdómshald felast verkefni hans einkum í því að endurskoða dómshaldin héraðsdómshaldanna, sem eru alls átta talsins. Aðrir dómshald eru Félagsdómur og Landsdómur og verður úrlausnum þeirra yfirleitt ekki skotið til Hæstaréttar.

Málum verður skotið til Hæstaréttar með tvenns konar hætti: Annars vegar með áfrýjun máls, hins vegar með kæru. Með áfrýjun er átt við það, að lokaúrlausn héraðsdóms, sem venjulega er í formi dóms, sé skotið til Hæstaréttar til endurskoðunar. Til þess að máli verði áfrýjað þarf að vera fyrir hendi heimild til þess í lögum og er áfrýjunarheimildirnar að finna í XXV. kafla laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála og XVIII. kafla laga nr. 19/1991 um meðferð opinberra mála. Í lögnum eru áfrýjunarheimildirnar skilgreindar neikvætt á þá leið, að almennt er heimilt að áfrýja máli nema sérstök atvik eigi við. Eru það einkum mál sem varða lágar fjárhæðir sem sæta takmörkunum að þessu leyti, en Hæstiréttur getur þó einnig heimilað áfrýjun slíkra mála að nánar tilteknum skilyrðum fullnægðum.

Með kæru er almennt átt við það, að úrlausn héraðsdómshalds, sem ekki bindur enda á mál að efni til og yfirleitt er í formi úrskurðar eða ákvörðunar, sé skotið til Hæstaréttar. Hér má til dæmis nefna úrskurði héraðsdómara um hvort hann víki sæti í máli og úrskurði um gæsluvarðhald. Í sumum tilvikum verður þó endanlegum úrlausnum héraðsdómshalds skotið til Hæstaréttar með kæru, en ekki með áfrýjun, einkum úrlausnum sem varða gildi svokallaðra fullnustugerða sýslumanna, t.d. aðfarargerða og nauðungarsölu. Heimildir til kæru er einkum að finna í XXIV. kafla laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála og XVII. kafla laga nr. 19/1991 um meðferð opinberra mála, en einnig í ýmsum sérlögum, t.d. lögum nr. 90/1989 um aðför og lögum nr. 90/1991 um nauðungarsölu.

Áfrýjuð mál eru almennt flutt munnlega fyrir Hæstarétti. Eftir ákvörðun forseta Hæstaréttar taka þrjú eða fimm dómara við Hæstarétt þátt í meðferð máls fyrir dómi. Í sérstaklega mikilvægum málum getur forseti þó ákveðið að sjö dómara skipi dóm.

Meðferð kærumála er mjög frábrugðin meðferð áfrýjaðra mála. Felast frávikin aðallega í því að málsmeðferð er skrifleg og gengur mun skjótar fyrir sig en ella.

Dómar Hæstaréttar eru endanlegir og verður þeim ekki skotið til neins annars dómstóls. Mál sem dæmt hefur verið í Hæstarétti verður því aðeins endurskoðað, að Hæstiréttur ákveði að málið skuli endurupptekið og tekið til meðferðar að nýju. Heimildum til endurupptöku mála er almennt skorinn nokkuð þröngur stakkur og er þær að finna í XXII. kafla laga nr. 19/1991 um meðferð opinberra mála og XXVII. kafla laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála.

Nánari upplýsingar um sögu Hæstaréttar, starfsemi, starfsfólk og dómhús réttarins má finna á heimasíðu réttarins. Þá hefur verið gefinn út á vegum réttarins litprentaður bæklingur, þar sem stiklað er á stóru í sögu réttarins, starfsemi hans reifuð og húsakostur kynntur.